

Предс. Деян Кюранов: Има ли кой да отговори на поставените въпроси?

Елена Марушиакова: Първият въпрос беше за космополитизма. Трябва да се уточни преди това какво е космополитизъм. В най-общия смисъл - има ли някой чувство за родина или няма такова чувство. Поне в нашите страни, където живеят от векове, циганите имат чувство за родина. Особено при уседналите цигани - самосъзнание за членство, за принадлежност към дадена нация, към държавата, в която се живее, е развито на много високо йерархично ниво. Това чувство се поставя на второ място след груповото. По-различно е положението при групите, които имат работно название "чергари". (В България те са известни като калдъраши). Тези групи са разселени по целия свят. Те поддържат връзки с близките си от други страни. Нашите са били доста затруднени да поддържат връзките си поради затвореността на държавата и не са поддържали връзките си с партньорите от съответната група от другите страни. Но има достатъчно сведения, дори в литературата, а също и от самите информатори, за родствени на тях групи, които са преминавали нелегално през нашата територия и не са забелязвани дори от властите. В една книга е описано как писателят заедно с група цигани от Англия са тръгнали към Балканския полуостров. През цялото лято са били в България и никой не ги е забелязал. Описани са подробно техните странствания и кой как им е оказвал съдействие.

По наши сведения, поне при нашите групи има изградено чувство за родина. Но не може да се каже, че те не клонят и към космополитизъм. Напр., в Англия срещнахме една циганка от тази същата група, която минала през България. Тя е минала и през Полша, сега живее в Англия - но главното за нея е групата. Характерно за тези групи е, че те дори си търсят булки от съответната група и като няма в дадена страна, доставят си ги от другите страни срещу заплащане и т.н. За тях наистина групата заменя родината. Групата дава всичко, абсолютно всичко. Във връзка с това има интересен феномен: говори се много за миграцията на циганите, за нейното подновяване в най-ново време. Парадоксалното е, че в момента като че ли циганите най-малко емигрират. Предпочитат се трансграничните контакти пред окончателното напускане на страната. Най-големите емиграции са при уседналите цигани.

По въпроса за полигамията на циганите. Трябва да подчертая, че това е причината много от тях да се изселват от една страна в